

Actueele problemen van de Nederlandsche Visscherij

door Drs D. J. van DIJK
*Voorzitter en Directeur van het Bedrijfschap
voor Visscherijprodukten*

Wanneer men zich voor de opgave ziet gesteld om eens iets te vertellen over de huidige problemen, waarmede het Nederlandsche Visscherijbedrijf momenteel te maken heeft, dan is het onvermijdelijk, dat men nog eens een terugblik slaat op het verleden. Niet dat de jaren onmiddellijk aan dezen oorlog voorafgaande voor het Nederlansche Visscherijbedrijf zoo buitengewoon gunstig waren en niet omdat de moeilijkheden, welke zich toen in het visscherijbedrijf voordeden, niet omvangrijk waren, doch veeleer omdat de huidige problemen van een omvang zijn welke zoowel aan de bedrijfsgenooten als aan diegenen, die van Overheidszijde zich gesteld zien voor de taak het Nederlandsche Visscherijbedrijf weer op te bouwen, een zware last op de schouders hebben gelegd.

Voor den oorlog waren de problemen, waarvoor men zich in het bijzonder zag gesteld, voor het grootste deel gelegen in afzetmoeilijkheden. De belangrijke contingenteeringen, welke op de normale afzetgebieden werden ingesteld, betekenden voor het Nederlansche Visscherijbedrijf dat men zich ontnomen zag de mogelijkheid, om tot een ontplooiing te komen en zelfs dat men zich gedwongen zag tot een aanmerkelijke inkrimping van de vangsten over te gaan. Verschillende van de voormalige afzetgebieden bleken zelf over te gaan tot het opbouwen van een vloot en het was aan de moeilijkheden, welke deze verandering met zich medebracht, dat men het hoofd moest bieden. Gedwongen door deze omstandigheden moest toen worden overge-

gaan om een groot deel der schepen uit de vaart te nemen en de overige schepen zelfs voor de sloop te bestemmen. Hierbij werd vooropgesteld, dat men hoopte te komen tot een opbouw van een modern efficient apparaat, dat een lage kostprijs van de visch te zien zou geven en op die wijze zou kunnen bijdragen tot de voedselvoorziening van de bevolking in Europa.

Door dit alles werd echter een streep gehaald door het uitbreken van den oorlog en meer in het bijzonder door het feit, dat Nederland door Duitschland werd bezet. De bezetters ontzagen zich niet het grootste deel van de Nederlandsche vloot te vorderen en weg te voeren, slechts een 40-tal schepen, dat bij het uitbreken van de vijandelijkheden op zee was, kon naar Engeland uitwijken, doch de rest van de schepen was in Nederland aanwezig en viel op deze wijze dus in handen van den bezetter. De schepen, welke naar Engeland uitweken, hebben belangrijke diensten verricht voor de mijnenveegdienst van de geallieerde Marines. Verschillende schepen zijn hierbij verloren gegaan en het is hier zeer zeker nog de plaats om een saluut te brengen aan die opvarenden, die met inzet van hun leven de geallieerde zaak hebben gediend.

Zooals ik reeds zeide, het grootste deel van de Nederlandsche vloot is door den bezetter weggevoerd; dit betrof niet alleen de stoomtrawlers, doch evenzeer de schepen die voor de haringvisserij bestemd zijn zooals de motorloggers en ook de kotters en allerlei typen kleine vaartuigen, werden door den bezetter gevorderd.

Na de capitulatie in Mei 1945 stond het Nederlandsche Visscherijbedrijf voor de moeilijkheid, wat er nu moest worden gedaan. Zou er nog iets terecht gekomen zijn van de vele schepen, die door den bezetter waren weggevoerd? Zou er nog iets terecht komen van het kapitale bezit dat de visscherijvloot voor Nederland vormde en van de werkgelegenheid die deze vloot voor deze nijvere Nederlanders had geboden?

Het bleek echter al vrij spoedig, dat verschillende sche-

pen in Duitsche havens, doch ook in die van andere landen werden teruggevonden, meestal waren zij in veronttakelden staat en het leek een bijna hopelooze taak om aan deze schepen nog iets te doen en ze wederom voor de visscherij uit te rusten, doch dit *is* gebeurd. Immers, men stond voor de keus het oude materiaal geheel af te schrijven en een geheel nieuwe vloot op te bouwen, dan wel het oude materiaal nog tijdelijk geschikt te maken voor de visscherij en het vervangen van het oude materiaal uit te stellen tot lateren datum. Door de groote schaarschte aan materialen was het alras duidelijk dat hoe gaarne men ook een nieuwe vloot wenschte op te bouwen en daartoe de noodige plannen reeds gereed lagen, men vooral door de schaarschte aan materialen gebonden was aan het wederom in orde brengen van de teruggevoerde schepen, opdat tenminste in de eerste behoefte aan visch, zoowel van de Nederlandsche bevolking als van die in de omringende landen, kon worden voorzien. Het resultaat is hiervan geweest, dat door het eendrachtig samenwerken van Overheid en bedrijfsgenooten er krachtdadig is aangepakt en dat er momenteel wederom een productie-apparaat is, dat hoewel voor een groot deel bestaande uit oude schepen toch weer met groote vangsten binnenkomt en aan de behoefte aan visch kan voldoen. Deze verbetering in de situatie is zelfs zoo sterk, dat niet alleen in de Nederlandsche behoefte kan worden voorzien, doch dat ook export van visch en haring en in het algemeen van allerlei andere visscherijproducten wederom zal kunnen plaats vinden. Dit beteekent niet, dat Nederland nu maar gaat teren op de oude vloot welke nu wederom voor een gedeelte gereconstrueerd is, integendeel, het ligt in de bedoeling dat wederom nieuwe schepen zullen worden gebouwd. In de eerste plaats ter vervanging van die welke door oorlogsomstandigheden zijn vergaan en in de tweede plaats ter vervanging van de schepen welke in verband met hun leeftijd binnen betrekkelijk korten tijd weer uit de vaart zullen moeten worden genomen. Het merkwaardige is overigens, dat door het reconstrueeren

der schepen velen een zoodanige verbetering hebben ondergaan, dat zij zeker geacht kunnen worden in waarde en dus ook in productie sterk te hebben gewonnen, wat zeer zeker een verheugend teeken is en wat een bewijs is, dat de Nederlandsche scheepsbouwers en de Nederlandsche reeders van de nood een deugd hebben weten te maken en dus de vloot een aanzien hebben doen geven van een apparaat, dat uit visscherij oogpunt grootere waarde bezit.

Ik zal mij er van onthouden U hier met een droge opsomming van cijfers te illustreeren hoe de vloot zich weer heeft hersteld; voldoende moge zijn, dat de vangcapaciteit van de totale Nederlandsche vloot momenteel belangrijk grooter is dan die welke zij bezat vóór den oorlog. Dit is verheugend, niet alleen met het oog op de Nederlandsche behoefte voorziening, doch vooral ook met het oog op de voedselnood, welke in de omringende landen heerscht en voorts ook om oude afzetgebieden weer te kunnen bedienen.

Wanneer men de vraag stelt, of ieder die zich met de Nederlandsche visscherij wil bezig houden nu maar toegelaten wordt tot die visscherij, dan moet het antwoord hierop ontkennend luiden. In het algemeen is de visscherij als het ware als een gesloten bedrijf te beschouwen. Slechts zij, die werkelijk het reeders- of visschersbedrijf tot het hunne hebben gemaakt, zijn gerechtigd een schip voor de visscherij uit te rusten.

Wat ik hier zooeven gezegd heb geldt niet alleen voor het z.g. groote visscherijbedrijf, doch ook voor de garnalenvisscherij, de oester- en mosselvisscherij en de zoetwatervischerij. Ook hier in deze takken wordt krachtig aan gepakt en ook hier zien wij dat de Nederlandsche visscherij bezig is zich flink te herstellen van de wonden die haar toegebracht zijn in dezen oorlog.

Hiernaast bevinden zich de problemen van de Nederlandsche handel Ter voorkoming van een overbezetting in den handel, is besloten, dat niet een ongelimiteerd aantal menschen tot de handel kan toetreden. Ook hier wordt de

eisch gesteld, dat men vóór den oorlog de handelsfunctie uitoefende en slechts kan tot den kring van handelaren worden toegelaten, hij die aan bepaalde vereischten ten aanzien van credietwaardigheid en vakkennis voldoet.

Nederland beschikt over een zeer groot handelsapparaat en dit geldt niet alleen voor de binnenlandsche handel doch zeer zeker ook voor den export. Vele landen hebben steeds afgenomen van Nederland en het is dan ook hier, dat de Nederlandsche exporteurs hun talrijke relaties hebben. Helaas, ook na dezen oorlog heeft men moeten ondervinden, dat door deviezenmoeilijkheden, contingenteering en zelfs voorloopig afsluiten van landen het nog niet mogelijk is om datgene te bereiken, wat men hoopte, dat toch na dezen oorlog het geval zou zijn, n. l. wederom ontsluiting van die gebieden welke steeds voor den export van Nederlandsche visscherijproducten van beteekenis waren. De crisis van de 30er jaren, welke de vele landen genoopt heeft tot een restrictie van de visscherij invoer over te gaan, blijkt ook hier dikwijls wederom bepalend te zijn voor de verhouding welke wordt gecreëerd in de toekomst. Het is duidelijk, dat dit teleurstellend is doch het beteekent niet dat daardoor de moed van de Nederlandsche handelaren verloren zou gaan.

Het was niet alleen de zooeven genoemde moeilijkheid, waarmede de Nederlandsche handel te maken heeft; het is evenzeer het gebrek aan materiaal, zooals hout, het bij uitstek geschikte verpakkingsartikel voor vele visscherijproducten. De houtvoorziening is echter niet bepalend voor de exportmoeilijkheden. Wat dit betreft moge ik opmerken, dat hoewel de heele materiaalpositie van Nederland moeilijkheden baart, door de medewerking van de regering het toch mogelijk is geweest en het ook in de toekomst mogelijk zal zijn voldoende materiaal te krijgen, zoowel voor het gaan ter vischvangst als voor het uitoefenen van de handel in het binnenland en in het buitenland.

Voor wat betreft de groothandel moge ik met de korte opsomming van deze problemen volstaan. Wij hebben ook

nog de kleinhandel, dat zijn diegenen, die in het bijzonder de taak hebben de distributie direct aan de Nederlandsche consumenten tot stand te brengen. Ook hier vinden wij een verheugend en opmerkelijk initiatief. De Nederlandsche kleinhandel is bezig om zich met moderne middelen uit te rusten. Zij is bezig om een verbetering in de vischdistributie te weeg te brengen vooral door een verbeterde outillage van de winkels. Daarnaast bestaat er een systeem dat ook de visch-kleinhandel niet zonder meer overlevert aan een willekeurige concurrentie. Dit beteekent, dat slechts zij, die in een zekere basisperiode het vischhandel-bedrijf als detaillist hebben uitgeoefend, dit ook in de toekomst zullen kunnen doen en dat daarnaast diegenen, die zich verder met de detailhandel in visch wilden gaan bemoeien, zullen moeten voldoen aan de bepaalde eischen van credietwaardigheid en vakkennis.

Wat de uitvoering van deze regeling betreft kan worden opgemerkt, dat hiermede belast is het Bedrijfschap voor Visscherij Producten, welke organisatie een semi-officieele instelling is en welke aan het georganiseerde bedrijfsleven in verticaal verband een zekere verordenende bevoegdheid geeft onder toezicht van de regeering.

Het bedrijfsleven is dus in horizontale geledingen in staat zijn wenschen met betrekking tot de verschillende maatregelen die op visscherijgebied dienen te worden genomen, bij het Bedrijfschap in te dienen en voorts een gedelte van de uitvoerende taak welke het gevolg is van de verordenende bevoegdheid van het bedrijfsleven in verticaal verband op zich te nemen.

In het Bedrijfschap voor Visscherij Producten zijn bij elkander vereenigd reeders, visschers, groothandel, kleinhandel en alle soorten van verwerkende bedrijven, terwijl ook aan de werknemers daarin een plaats is ingeruimd. Op deze wijze tracht men aan de vele problemen welke de visscherij biedt, een oplossing te geven, waarbij dus aan het bedrijfsleven een ruime plaats is toegekend.

Ten aanzien van de huidige problemen, welke zich in

het Nederlandsche Visscherijbedrijf voordoen, zou ik in het bijzonder nog willen wijzen op het systeem van de maximum prijs, welk systeem slechts op een enkele plaats en dan voor minder belangrijke visscherijproducten is afgeschaft, doch dat in het algemeen nog gelding heeft.

Dit systeem brengt mede, dat indien de maximum prijs wordt bereikt, er een zekere toewijzing van den aanvoer plaats vindt over de handelaren. Het is duidelijk, dat in den loop der tijden de maximum prijs verschillende malen verlaagd is geworden. In den oorlogstijd toch was de maximumprijs buitengewoon hoog, wat het gevolg was van de gevaarvolle en bijzondere omstandigheden waarin toen het vischerijbedrijf, in zeer kleine mate nog wel, kon worden uitgeoefend. Deze maximumprijs was verlaagd en voortdurend wordt door de visscherij-instanties nagegaan, of hier een verdere verlaging zou kunnen plaats vinden. Het is duidelijk, dat in verband met de gestegen kosten van materiaal de marge tusschen maximum prijs en bedrijfsonkosten steeds geringer wordt doch er wordt nauwlettend op toegezien, dat in dezen geen te groote spanningen zullen ontstaan.

Ik heb gemeend U hiermede een schildering te geven van de problemen, waarvoor momenteel het Nederlandsche Visscherijbedrijf zich ziet gesteld. Ik moge eindigen met op te merken, dat het Nederlandsche Visscherijbedrijf in staat is geweest, de vele diepe wonden, die haar door de bezetters zijn toegebracht, te overwinnen en dat het wederom op weg is te gaan worden een krachtig bedrijf.

Dit houdt in, dat het zijn taak niet alleen voor de voedselvoorziening van Nederland doch ook die van de aangrenzende landen, waar altijd de producten van de Nederlandsche visscherij een gunstig onthaal hebben gevonden, ook in de toekomst zal kunnen volbrengen en dat Nederland in dit verband er ook op rekent, dat door de oorlogsomstandigheden er zich geen verschuiving zal mogen voordoen, welke aan deze taak, die het Nederlandsche Visscherijbedrijf zich heeft gesteld, afbreuk zal kunnen

worden gedaan, doordat verhoudingen, welke in tientallen van jaren zijn gegroeid, door de vijf achter ons liggende oorlogsjaren zouden worden te niet gedaan.

In de vaste overtuiging dat deze gedachte niet alleen levendig is in Nederland doch in alle landen, moge ik eindigen met mijn dank uit te spreken aan de organisatie van het 3^e Internationale Congres van de Zee, die het mij mogelijk heeft gemaakt eenige problemen van het Nederlandsche Visscherijbedrijf voor U te mogen uiteenzetten.
